

CONTRIBUȚII LA STUDIUL POPULAȚIEI ORAȘULUI VASLUI

N. N. LUPU

Orașul Vaslui face parte din generația orașelor feudale vechi și provine dintr-un târg de vale.

Situat în partea centrală a Podișului Bîrladului, la confluența pîraielor Rahova și Vaslui cu Bîrladul, orașul Vaslui ocupă partea sudică a dealului Morii (120 m), pînă în lunca joasă a Bîrladului și a pîrîului Delei. Această așezare geografică coincide cu o zonă de convergență a unor drumuri foarte importante ce vin dinspre nord-sud, est și vest, drumuri ce se suprapun în parte peste arterele de circulație vechi cu importanță internațională. Amintim printre acestea vechiul drum de negoț internațional, care lega orașele galițiene, Cracovia și Lemberg cu cetățile și orașele de la gurile Dunării și de la Marea Neagră. Această așezare geografică, favorabilă activității umane, precum și anumite condiții social istorice, au determinat apariția și dezvoltarea orașului, care în anumite perioade s-a înscris între cele mai importante din Moldova.

Pentru prima dată, orașul Vaslui, este pomenit în documente în 1375. Așezat pe drumul comercial amintit, încă din timpul lui Alexandru cel Bun (1400-1432) a avut funcția de vamă, de strajă militară și chiar de reședință domnească. Orașul Vaslui este menționat ca scaun domnesc pe vremea lui Ștefan cel Mare (1470). Încă din 1447 se spune că târgul Vasluiului își avea hotarele sale, ocolul său ca moșie. În 1490, Ștefan cel Mare dă vasluienilor marele uric, în care arată că a cumpărat, El domnul, cu 1490 zolți tătărăști, 16 sate și siliști de la proprietarii din loc și le afurosește târgului (tîrgul nostru al Vasluiului). (11)

Perioada 1400-1500 este o perioadă de înflorire și dezvoltare continuă a târgului. Începînd cu anul 1538, are și funcția de județ. După mutarea capitalei la Iași și fixarea scaunului vorniciei mari a Țării de Jos la Bîrlad, Vasluiul începe să decadă, menținîndu-se pînă în zilele noastre la nivelul unui oraș mic, cu o dezvoltare foarte lentă.

Populația orașului Vaslui.

Primele știri care merită a fi luate în seamă sînt acelea din Codex Bandinus.

În 1646, după acest izvor, Vasluiul numără cca 400 case adică mai bine de 1000 locuitori. Dacă nu este chiar exactă această cifră, totuși nu este departe de adevăr deoarece în condica liuzilor din 1803 se menționează 227 birnici, cca. 1100 suflete.

În catagrafia târgului și ținutului Vaslui din 1820, târgul cuprindea 470 liude, ceea ce ar face peste 2000 suflete.

După catagrafia Vasluiului pe anul 1831 târgul Vasluiului număra 477 de liuzi adică 2.300 suflete.

Date asupra populației Vasluiului bazate pe un recensământ sînt acelea din 1859-1860.

Din această statistică Vasluiul numără 4334 locuitori. Din 1859 și pînă la 1899 nu s-au efectuat decît numărători cu caracter fiscal, neglijînd o bună parte din populația neimpozabilă. aceste numărători nu pot fi luate în considerare.

De pe linia tradițională a recensămîntului fiscal s-a ieșit cu începere din 1889 așa că rezultatele acestei statistici pot fi folosite cu succes.

Populația Vasluiului după această statistică era la 1889 de 9171 locuitori.

Primul recensământ cu adevărat general al populației României este cel din 1912 după care Vasluiul număra : 10 397 locuitori.

La recensămîntul efectuat în 1930, orașul Vaslui a avut o populație de 15.310 locuitori. La cel din 1941, numărul locuitorilor a fost de 13.887 locuitori, iar în 1948 după trei ani de refacere economică abia ajunge la 13.738 locuitori, deci mult sub nivelul anului 1930. Dinamica populației în anii construcției socialiste ne arată o creștere rapidă a populației acestui oraș, totuși mult sub nivelul majorității orașelor din țară. Datele statistice scot bine în evidență aceasta.

Anul	1948	1956	1960	1963	1965	1966	1967	1968
Nr.	13738	14850	15818	16675	17024	17950	18769	19823
loc.								

Respectiv în ultimii 20 ani, populația acestui oraș abia a crescut cu 6085 locuitori, ceea ce înseamnă extrem de puțin, avînd în vedere faptul că Vasluiul se găsește într-o regiune unde densitatea așezărilor urbane este sub media pe țară. Aceasta se datorește în primul rînd industriei încă slab dezvoltate a acestui oraș și funcției sale predominantă de servicii ceea ce duce la un indice mic de urbanizare cu consecințe negative în creșterea populației și dezvoltarea în general a orașului. Industriile slab dezvoltate nu reprezintă perioada la care ne referim o atracție deosebită pentru populația din jurul orașului. Sporul natural ca și cel migratoriu este redus, înregistrînd după cum reiese din graficul (1) chiar perioada de stagnare și regres.

Dacă analizăm mai amănunțit dinamica populației în ultimele secole observăm că au existat perioade de înviore demografică (1831-1859, 1859-1899, 1912-1930, și 1948-1969), întrerupte de perioade cînd populația crește foarte puțin (1899-1912), s-au chiar de perioade de regres (1930-1941, 1941-1948).

Aceste perioade de înflorire sau de stăgnare demografică coincid cu perioade de înflorire sau stagnare economică a acestei localități. Documentele cercetate (1, 2, 3, 4, 9, 10, 17) ne arată că pentru primele două perioade dezvoltarea demografică a fost impulsionată de dezvoltarea vieții comerciale a acestui târg, care atrage populații specializate în această funcție. Se poate observa în special o creștere rapidă în acest timp a populației evreiești, (menționată în acest oraș alături de armeni și greci încă din 1525) dar cu o creștere evidentă între 1831-1899 după cum reiese din următoarea statistică :

Anul	1803	1820	1831	1838	1859	1899	1930	1941
Nr. loc.	64	180	144	892	1202	3742	3275	3575

A treia perioadă de dezvoltare demografică (1912-1930) corespunde capitalismului, respectiv începuturilor dezvoltării industriei. Aceasta, alături de funcția administrativă de județ, a avut un rol important, determinând un spor migratoriu pozitiv, care se reflectă în creșterea mai activă a populației. Acestei perioade îi urmează o perioadă de regres demografic. Între anii 1930-1948 Vasluiul ca și alte orașe din Moldova, datorită crizei economice, datorită războiului și urmărilor acestuia, datorită secetei din 1946-1947, înregistrează o scădere evidentă a numărului de locuitori. Redresarea din acest punct de vedere se face foarte greu și foarte încet. Aceasta datorită faptului că prin legea administrativ teritorială din 1950, Vasluiul își pierde funcția administrativă de județ fiind transformat în reședință de raion. Pe de altă parte industriile se dezvoltă foarte încet predominând industria ușoară și cea locală, care antrenează un număr mic din populația activă.

Datele statistice din ultimul deceniu ne arată că din totalul populației active, populația ocupată în industrie a variat între 2,05 și 23,50%. Aceasta ne demonstrează că avem de a face cu un oraș cu indice de urbanizare foarte mic. În orașele de acest fel populația are o dinamică foarte puțin activă. Sporul total anual în ultimul deceniu a variat între 236 și 354 locuitori, cu tendință în ultimul timp chiar de scădere.

Acest spor având în vedere populația de 19.823 locuitori cât are Vasluiul în prezent, depășește puțin sporul din 1896 când datele statistice arată pentru acest oraș o creștere a populației cu 60 locuitori pe an. Din aceasta reiese că atât înainte de 1944 cât și după această dată, orașul Vaslui a avut un spor natural și migratoriu foarte redus.

Densitatea populației.

Densitatea populației a înregistrat o dinamică asemănătoare creșterii acesteia. În 1941 densitatea medie a populației orașului era de 73 locuitori/ha, cu o concentrare mai mare spre centru unde densitatea atinge 100 loc./ha și cu o densitate mult sub 60 loc./ha la periferie.

În ultimul deceniu populația a crescut cu aproximativ 6000 locuitori, dar observăm în același timp extinderea foarte mare a suprafeței orașului ceea ce are drept rezultat o densitate medie mică. Se observă aceeași concentrare în centrul comercial al orașului și aceeași dispersie spre periferie, cu unele tendințe de concentrare în jurul unităților industriale.

Structura națională a populației orașului Vaslui.

Privind din punct de vedere al elementelor etnice, Vasluiul deși nu este un oraș mare, totuși populația sa nu este omogenă și n-a fost nici în trecut.

În această privință sînt foarte interesante relatările misionarului Bandinus, care a vizitat mai toate satele și orașele Moldovenești locuite de catolici în 1946.

„Odinioară zise Bandinus“ locuitorii unguri erau în mai mare număr decît acum cîci locuiau în peste 300 case. Ei au avut biserică, paroh și liude magistru, acum abea se cunosc urmele unde a fost templul odinioară. Templul a fost ars de poloni pe la 1626 și răpitate odoarele altarului. Azi sînt cîteva, din care cele mai multe au fost folosite de biserica din Huși, între care o cruce de argint și două potire frînte.

Reiese deci clar că altă dată orașul Vaslui a avut pe lîngă populația sa băstinașă formată din români și o foarte însemnată populație ungurească care s-ar fi ridicat la cca. 1200 suflete. La data cînd misionarul vizitează orașul nu mai erau decît 16 unguri ce locuiau 4 case. Împuținarea ungarilor din Vaslui se datorește în bună parte ciumii ce a bîntuit după invazia polonă săvîrșită cu 20 ani înainte de sosirea lui Bandinus aici. Altă parte a fost împrăștiată sau luată în robie de către tătari.

Care este originea acestor unguri ? Explicații în privința prezenței ungarilor la Vaslui ne dă tot Bandinus care spune că ungurii husiți vin în Moldova la 1460 fiind alungați de Matei Corvin. Statistica din 1941 menționează pentru Vaslui un număr apreciabil de unguri (101). Întrebarea care se pune e : sînt aceștia urmașii vechilor coloniști unguri în număr așa de apreciabil în trecut în Vaslui, sau sînt recent veniți. Încinam pentru prima ipoteză și credem că nu greșim, deoarece cifra de astăzi a putut fi rezultată numai prin sporul natural. Dacă admitem că într-o sută de ani, populația se poate dubla, în aproape 300 de ani de la 1646 la 1941, a putut nu numai să atingă această cifră, dar să și o depășească.

Un alt grup etnic îl reprezintă armenii. Dacă statistica din 1930, nu ne dă pentru orașul Vaslui decît 9 armeni, nu tot așa era situația în trecut pentru că tot Bandinus ne spune : „Valahii și armenii“ locuiesc deja acest loc, 300 de case sînt ale valahilor, iar ale armenilor 100 și ambele națiuni număr mai bine de 1000 de capete.

Se găseau pe atunci în Vaslui 400 de armeni și au fost probabil mult mai numeroși în vremea lui Alexandru cel Bun care la 1418 înlesnește colonizarea în Moldova a 3000 de armeni veniți din Polonia. Armenii reprezintă nu numai pentru Vaslui ci pentru întreaga Moldovă din acea vreme, ele-

mentul etnic specializat în funcția comercială. Comerțul armean durează pînă la 1600 cînd este înlocuit în acest oraș cu comerțul grec ce durează pînă în 1800.

Numărul armenilor începe să scadă după 1439, cînd din cauza prădăciunilor tătarilor și arderea orașului ei se mută în altă parte.

Cît de eterogenă a fost populația țigului Vaslui de la începutul secolului XVI-lea se poate deduce și din jalba locuitorilor români vasluieni făcută către Ștefan Vodă cel tînăr contra negustorilor armeni, greci și evrei ce îi exploatau.

Cu timpul însă armenii s-au asimilat și continuă să se asimileze cu românii.

Evreii — sînt pomeniți în documente alături de armeni și greci ca negustori a acestui oraș încă din 1525. Numărul lor era neînsemnat în acele timpuri față de armeni și unguri. Cu timpul însă numărul lor a crescut considerabil atît prin sporul natural cît și prin infiltrații puternice dinspre Galiția, mai ales către 1869 și 1899, cînd ating numărul maxim în acest oraș (3742), an după care scad continuu.

Alte elemente etnice ale Vasluiului, însă de mai mică importanță numerică sînt : lipovenii, romii și nemții.

Lipovenii — sînt veniți din Rusia înainte de 1880. Ei formează o mahala care astăzi poartă denumirea de mahalaua lipovenească. Numărul lor este de cîteva sute de locuitori. Majoritatea sînt agricultori, o mică parte sînt meseriași și mai puțin sînt ocupați în industrie și comerț.

Romii — în număr redus locuiesc mai ales în partea orașului din spre valea Birladului, urmașii vechilor robi mănăstirești și chiar domnești. Numărul lor se cifrează la circa 250 locuitori.

Cel mai modest element etnic sub raport numeric sînt nemții, veniți ca meseriași și lucrători la diferite întreprinderi industriale la începutul sec. XX.

Din punct de vedere a structurii naționale atît în trecut cît și astăzi orașul Vaslui a fost foarte eterogen. Ținem însă să menționăm că întotdeauna elementul etnic cel mai numeros și cel mai reprezentativ a fost cel românesc. Celelalte naționalități au reprezentat și reprezintă procente reduse cu instabilitate de-a lungul secolelor destul de mare.

Structura profesională.

Referiri concrete putem face numai pentru ultimele decenii cînd avem date statistice mai exacte. Orașul Vaslui ca toate orașele din țară, în anii construcției socialiste a înregistrat schimbări importante în ce privește structura profesională. Totuși aceste schimbări sînt inferioare celor medii pe țară. Aceasta reiese din următoarele date statistice :

Din totalul populației de 17.950 locuitori la sfîrșitul anului 1966, populația activă reprezenta abia 36,2% față de 59,7% cît este media pe țară. Aceasta se datorește în primul rînd funcțiilor orașului, care nu reușește să antreneze în activități economice decît o parte din populația orașului. Pe de altă parte aceasta are drept consecință o slabă atracție a populației din jur de

către acest centru. Analizînd funcțiile de bază ale orașului și legat de aceasta structura profesională a populației active, am constatat că funcția de servicii deține 61,4% din populația activă, urmează apoi industria căreia îi revine 20,5% și agricultura cu 18,1%.

De asemeni, se observă un număr foarte redus de salariați cu calificare superioară. Din totalul populației active 61,8% sînt muncitori cu calificare inferioară. Iată prin urmare consecințele directe ale unui grad redus de dezvoltare a industriei.

Măsurile recente luate de stat privind dezvoltarea unor regiuni rămase în urmă și organizarea științifică a producției au în obiectivul lor și orașul Vaslui.

Structura pe medii.

Orașul Vaslui cuprinde și cîteva localități din jur care formează zona preorășănească imediată și care aprovizionează piața orașului cu produse agroalimentare. Aceste localități (Bahnari, Brodoc, Moara grecilor, Rediu, Viișoara) cuprind un procent destul de mare de populație rurală. Datele statistice actuale nu ne dau numărul acesteia, dar faptul că 18,1% din populația activă a orașului este ocupată în agricultură ne demonstrează că aceasta există și încă în proporție mare. Cert este însă că populația urbană ce locuiește în acest oraș depășește 75% și ea a predominat din totdeauna.

În concluzie, putem spune despre orașul Vaslui că se găsește în ce privește numărul locuitorilor la limita superioară a orașelor mici.

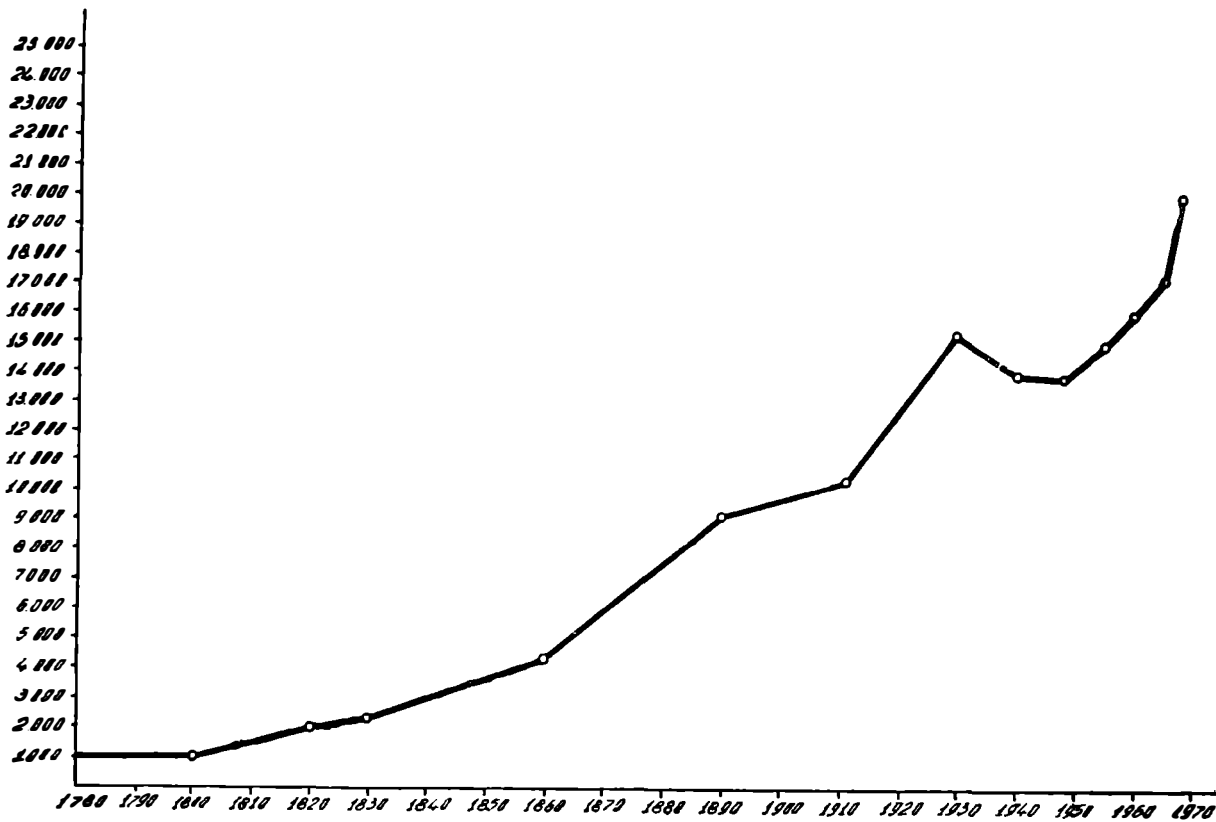
Că are o densitate a populației relativ mică și dispusă concentric, încă de la începutul secolului XX.

Structura etnică este eterogenă păstrînd amprenta unor evenimente social istorice mai îndepărtate sau mai apropiate.

Structura profesională și pe medii sînt o reflectare directă a gradului de dezvoltare economică a orașului.

Perspectivile acestui oraș, actuală reședință de județ sînt destul de mari. În ultimul timp se dă o atenție tot mai mare industriei. Alături de industrii mai vechi ca cea de materiale de construcții și alimentară, a apărut în 1967, o fabrică modernă de confecții, una de încălțăminte, în 1968 o fabrică de mobilă, în 1969 va intra în funcție o fabrică de materiale termo izolatoare și altele.

Aceasta este numai începutul redresării orașului Vaslui, oraș vechi românesc, oraș care prin însăși poziția sa într-o regiune rurală trebuie să se dezvolte și să valorifice la un înalt nivel resursele naturale și umane existente în această regiune.

Evoluția populației orașului Vaslui în ultimile două secole

<http://www.cimec.ro> / <http://cmiabc.ro>

BIBLIOGRAFIE

1. Mihăilescu V. — O hartă a aşezărilor rurale din România. Bul., Societăţii Române de geografie. Tom. XL VI Buc. 1927.
2. Mihăilescu V. — România.
3. Mihăilescu V. — Contribuţii geografice (extras din Bul. Soc. regale de geografie 1926).
4. Năstase Gh. — Curs de geografie omenească a României.
5. Năstase Gh. — Principii de geografie omenească — Curs.
6. Năstase Gh. — Ungurii din Moldova la 1648 după „Codex Bandinus“.
7. Simionescu I. — Oraşe din România. — Ed. Cartea Românească 1925 Buc.
8. Iorga N. — Drumuri şi oraşe din România.
9. Iorga N. — Drumurile de comerţ creatoare ale satelor româneşti.
10. Iorga N. — Drumuri vechi.
11. Ghibănescu I. — Vasluiul (Studii şi documente, vol. XV 1926, Iaşi).
12. Philippide Al. — Originea românilor, vol. I.
13. . . . — Marele dicţionar geografic al României, Buc. 1898.
14. Cantemir D. — Descrierea Moldovei. — Ed. pentru literatură universală — Bucureşti, 1956.
15. Anghel I., Apostol P. şi colaboratorii — Judeţele României socialiste. — Ed. Ştiinţifică, Bucureşti 1969.
16. Şandru I. — Curs de geografie economică a României, Iaşi 1968.
17. . . . — Date statistice privind populaţia oraşului Vaslui. Direcţia de Statistică a judeţului Vaslui — 1969.

CONTRIBUTIONS A L'ÉTUDE DE POPULATION DE LA VILLE VASLUI

R é s u m é

La ville de Vaslui fait partie de la génération des villes féodales. Elle est située dans la partie centrale du plateau de Birlad.

La population de cette ville est de 17.950 habitants.

Dès sa création (1375) elle a eu une population très hétérogène aussi bien sous l'aspect de la structure nationale que professionnelle.

L'évolution du nombre de la population de la ville et celle des densités de son foyer ont enregistré une série de particularités propres aux villes moldaves qui ont participé à l'histoire mouvementée de la Moldavie.